

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií

Vliv vnějšího prostředí na výběr a zaměstnávání tělesně postižených

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Lenka Štěpánková Ph.D.

Vypracovala:
Kateřina Schubertová

Brno 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Vliv vnějšího prostředí na výběr a zaměstnávání tělesně postižených“ zpracovala samostatně a použila jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Brno 31.3.2009

.....
Kateřina Schubertová

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Lence Štěpánkové Ph.D. za metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

.....
Kateřina Schubertová

Obsah.....	4
Úvod.....	5
1. Vymezení základních pojmů.....	8
1.1 Zdravotně znevýhodněný občan.....	8
1.2 Tělesná postižení.....	9
Dílčí závěr.....	11
2. Reálná situace zaměstnávání tělesně postižených v ČR.....	12
2.1. Státní politika zaměstnanosti.....	12
Zaměstnávání osob se zdravotním postižením.....	13
Diskriminace přímá nepřímá v zaměstnávání tělesně postižených.....	13
Dílčí závěr.....	15
2.2. Práva a povinnosti zaměstnavatelů a spolupráce s úřady.....	16
Pracovní rehabilitace.....	16
Chráněné pracovní místo a chráněná pracovní dílna.....	17
Podporované zaměstnávání.....	17
Příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením.....	18
Dílčí závěr.....	19
3. Vlastní výzkum.....	20
3.1. Metody výzkumu.....	20
Příprava rozhovoru.....	21
Zahájení rozhovoru.....	21
Průběh rozhovoru a závěr rozhovoru.....	22
4. Případové studie.....	23
Můj příběh.....	37
4.1. Vyhodnocení.....	38
Závěr.....	41
Resumé.....	42
Anotace.....	43
Abstract.....	43
Použitá literatura.....	44
Přílohy.....	45

Úvod

V naší společnosti, stejně jako v celém světě, žijí vedle zdravých také lidé se zdravotním postižením.

Zdravý člověk si nepřipouští, a snad ani připustit nechce, že existuje i jiné dětství a mládí než na kolech, lyžích, hřištích, letních táborech, zábavách s přáteli, na běžné základní a střední škole – zkrátka „normální dětství a mládí zdravých“. Nedá se říci, že život těchto lidí není šťastný, ale je jiný a je mnohem víc závislý na lidech kolem a na schopnosti jejich empatie.

Taková péče je fyzicky, ale i psychicky velmi náročná. Ve své práci jsem se zaměřila konkrétně na osoby s tělesným postižením. Sama jsem tělesně postižená po úraze. Mezi tělesně postiženými lidmi se pohybuji od tří let.

O problémech handicapovaných se v dnešní době hodně mluví, postižení lidé již nejsou ukříváni v ústavech, veřejnost bere na vědomí, že existují lidé, kteří se přes svůj handicap snaží prosadit v běžném životě, a že jsou plnohodnotnými spoluobčany, jen prostě potřebují přizpůsobit některé prostředky a podmínky k životu a k práci.

Pracovní uplatnění pro tyto osoby neposkytuje pouze výdělek k obživě, ale hlavně pocity integrace ve společnosti, zlepšení kvality jejich života a pocity vlastní seberealizace.

Ačkoliv mezinárodní i české právní předpisy ukládají společnosti odstranit jakékoliv diskriminační projevy při obsazování volných pracovních míst handicapovanými, bohužel se tyto lidé setkávají s negativním přístupem při ucházení se o pracovní místa.

Se vstupem do Evropské unie musela Česká republika přistoupit k dodržování právních předpisů týkajících se problematiky zaměstnávání osob se zdravotním postižením a zakomponovat je do českých norem.

Nelze opomenout fakt, že neexistují pouze lidé s vrozenými vadami, ale že v průběhu života může i zdravého jedince postihnout neštěstí, při kterém dojde k poškození jeho zdraví, a tento člověk bude chtít také najít pracovní uplatnění. Zde vidím problém zaměstnávání handicapovaných jako problém celospolečenského zájmu.

Ve své bakalářské práci bych se chtěla věnovat problému zaměstnávání osob s tělesným postižením, úskalími, které je provází při hledání vhodného pracovního místa, zda podle jejich mínění je podpora společnosti dostačující a jsou-li spokojeni s nynějším pracovním zařazením nebo zda by dokázali formulovat nějaká východiska pro zlepšení jejich dosavadního stavu.

V první kapitole se pokusím vymezit obecné pojmy, které by objasňovaly status zdravotně znevýhodněného, postižení, klasifikaci tělesných postižení, pojem diskriminace na základě zdravotního postižení, právo na zaměstnání, pro které použiji výkladu ze Sociologického slovníku, Zákoníka práce, Zákona o zaměstnanosti s cílem popsat tyto pojmy a ujasnit si možné potíže a problémy tělesně postiženého.

Ve druhé kapitole se budeme zabývat institucemi, které vytvářejí potřebnou legislativu pro zaměstnávání lidí s handicapem, jak na české, tak i na mezinárodní úrovni. Dále sociální síti, která je vytvořena pro tělesně znevýhodněné, kteří se právě kvůli svému postižení mohou dostat navíc i do pozice osoby sociálně znevýhodněné.

Cílem druhé kapitoly je zjistit, zda stát a další instituce dokáží vytvořit potřebnou ochranu pro občany se zdravotním postižením a jaké strategie pro tuto oblast vytváří Evropská unie.

Ve třetí kapitole je věnována vlastnímu výzkumu. Pro výzkum mínění o problému zaměstnávání osob s tělesným postižením jsem si vybrala metodu rozhovoru. Budu charakterizovat metodu rozhovoru, přípravu rozhovoru průběh a závěr rozhovoru. Dále uvedu předpoklady, které by měl splňovat tazatel, co může ovlivnit pozitivně a negativně výsledek rozhovoru a jak přistupovat k dotazovanému..

Cílem této kapitoly je popsat teoreticky metodu, přípravu a průběh rozhovoru, abych se dostatečně mohla připravit na sestavení pomocných otázek, které budu dotazovaným pokládat.

Čtvrtá kapitola je stěžejní kapitolou mé bakalářské práce. Chtěla bych v ní uvést rozhovory dotazovaných tělesně postižených lidí, se kterými jsem v kontaktu. Problém handicapovaných osob mi není cizí, neboť jsem sama tělesně postižená, uvedu v této části i svůj životní příběh a názor na zaměstnávání postižených nějakou tělesnou vadou.

Na základě předem připravených otázek se budu dotazovaných ptát, jaký je jejich názor na hledání pracovního uplatnění, s jakými problémy se setkávali již při přípravě na budoucí povolání, zda-li je podporovala rodina nebo blízcí příbuzní, zda se setkali s přímou či nepřímou diskriminací v institucích zprostředkovávajících práci, jaká byla ochota při výběrových pohovorech nebo kontakty se zaměstnavateli. Dále se budu ptát na to, zda jsou

spokojeni se svojí současnou pracovní, ale i životní situací a pokud ne, tak zda nemají nová řešení, vize nebo plány, které by jim umožnily zlepšit jejich postavení ve společnosti.

Cílem této kapitoly je popsat životní příběhy a osobní zkušenosti dotazovaných a porovnat odpovědi tak, aby se potvrdila nebo vyvrátila moje hypotéza o pracovním uplatnění tělesně postižených.

1.Vymezení základních pojmů

Pro pochopení problematiky tělesně postižených je potřeba znát základní terminologii, která vychází ze současné legislativy.

Zvláštní úprava postavení vybraných osob v souvislosti s jejich zdravotním stavem se uceleně objevila před více než padesáti lety. S pojmem „osoby se změněnou pracovní schopností“ se disponovalo v zákoně č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení, které je nyní nahrazeno kategorií „osoba zdravotně znevýhodněná“ v zákoně 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Těmto lidem je poskytována zvýšená ochrana na trhu práce.

V následujících podkapitolách uvedu základní pojmy, které vysvětlují status osob s postižením a dále vysvětlím cizojazyčných názvů, které jsou v současné literatuře uváděny.

1.1.Zdravotně znevýhodněný občan

Za zdravotně znevýhodněnou osobu podle zákona 435/2004 ¹ odstavce 2 písm. c) se považuje fyzická osoba, která má zachování schopnost vykonávat soustavné zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost, ale její schopnosti být nebo zůstat pracovní začleněna, vykonávat dosavadní povolání nebo využít dosavadní kvalifikaci nebo kvalifikaci získat jsou podstatně omezeny z důvodu jejího dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu.

Za dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav se pro účely tohoto zákona považuje nepříznivý stav, který podle poznatků lékařské vědy má trvat déle než jeden rok a podstatně omezuje psychické, fyzické nebo smyslové schopnosti a tím znemožňuje schopnost pracovního uplatnění.

Disability² jinými slovy omezení neboli snížení výkonu, znamená neschopnost hybnosti pohybového aparátu a nebo chybění jako následek poškození schopnosti pohybu znamená provádět aktivity určitým způsobem, které se považují u lidí za normální. Dále to znamená kvantitativní omezení a kvalitativní změny pohybového výkonu, měřeno vzhledem k normální výkonnosti v závislosti na věku a vzhledem k životnímu prostředí.

Handicap znamená českými slovy postižení tedy takové poškození nebo omezení nebo snížení výkonu, znevýhodnění, které brání určitému jedinci částečně nebo úplně splnit roli, která by mu příslušela vzhledem k jeho věku, pohlaví a socio-kulturním faktorům. Je to

---

¹ Zákon o zaměstnanosti 435/2004 Sb.

² Defektologický slovník 2006

trvalé podstatné působení na kognitivní, emocionální a sociální výkony, ztížená sociální interakce, neúplné nebo chybějící přebírání společenských rolí, které odpovídají věku a pohlaví.³

1.2. Tělesná postižení

Vzhledem k tomu, že rozsahem existuje velké množství postižení sluchové, zrakové, mentální a podobně, tak se ve své práci zaměřím na osoby, jejichž postižení je somatické, čili tělesné povahy.

Tělesným (somatickým) postižením rozumíme v obecné rovině takové postižení, které se projevuje buď dočasnými, nebo trvalými problémy v motorických dispozicích člověka. Jedná se především o poruchy nervového systému, pokud mají za následek poruchu hybnosti.

Může však jít též o různé poruchy pohybového a nosného (muskuloskeletárního) aparátu.

Tyto skutečnosti se pak mohou negativně projevit také na vývoji osobnosti člověka. Bývá narušen jeho psychomotorický vývoj, což se může projevit i na jiné úrovni, než v oblasti somatické.

Ztrátu nebo abnormalitu psychologických, fyziologických nebo anatomických struktur či funkcí, vady podpůrného a pohybového aparátu, poškození jiných orgánových systémů podstatné somatické změny, deformace jinými slovy nazýváme impairment⁴ tedy vada nebo poškození.

Pokud dojde ke kombinaci postižení, kdy je současně narušeno několik funkcí (systémů). Tak jde například o kombinaci mentálního a tělesného postižení nebo zrakového a tělesného postižení a další. Jedná se o komplikovanou situaci, jejíž řešení je závislé jednak na vlastní kombinaci postižení u daného jedince a dále na tom, které z těchto postižení člověka nejvíce znevýhodňuje. Mohou nastat problémy také v psychické a sociální sféře.

Na těchto skutečnostech potom závisí léčba, rehabilitace, sociální péče a v neposlední řadě též vzdělávání.

---

³ Zákon o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb.

⁴ Defektologický slovník 2006

Vzhledem k tomu, že součástí mého výzkumu ve druhé části práce budu oslovovat tělesně postižené s pohybovými vadami, uvádím na tomto místě druhy těchto vad, zejména ty, o kterých bude výzkum pojednávat.

Pohybové vady můžeme dělit podle různých kritérií. Rozlišujeme dvě základní skupiny, k nimž patří poruchy vrozené, včetně dědičných, a poruchy získané. Obrny se týkají centrální a periferní nervové soustavy. Centrální část zahrnuje mozek a míchu, část periferní obvodové nervstvo.

Jednotlivé druhy se od sebe liší rozsahem a stupněm závažnosti a dělí se na parézy (částečné ochrnutí) a plégie (úplné ochrnutí).

Mezi závažná centrální postižení patří dětská mozková obrna (dále jen DMO), která vzniká před narozením dítěte, při porodu nebo brzy po něm. Pro DMO je typická tělesná neobratnost, zejména v jemné motorice, nerovnoměrný vývoj, zvýšená pohyblivost a neklid, nesoustředěnost, těkavost, nedokonalost vnímání a nedostatečná představivost, překotné a impulzivní reakce, střídání nálad a výkyvy v duševní výkonnosti, opožděný vývoj řeči a vady řeči. Uvedené znaky se vyskytují i u dalšího postižení, které není na první pohled u dětí tak nápadné, jako DMO, jedná se o lehkou mozkovou dysfunkci (LMD).

Těžší druh DMO má formu nespastickou- hypotonickou (oslabení svalového tonu trupu i končetin, a to centrálního původu), - dyskinetickou (objevují se nepotlačitelné mimovolní pohyby, které doprovázejí každý pokus o volní pohyb) nebo spastickou formu - diparetickou (různý stupeň postižení souhlasných končetin, zejména dolních), - hemiparetickou (postižení jedné poloviny těla s patrnou převahou postižení na horní končetině), - kvadraparetickou (postižení všech čtyř končetin, může jít o různý stupeň postižení na každé končetině).

Dalším závažným postižením mozku jsou mozkové cévní příhody. Rozdělují se na hemoragické (krvácení do mozku) a ischemické.

Hemoragické cévní příhody způsobují krvácení do mozku. Záleží na lokalizaci poškození mozkových buněk. Častým důsledkem bývají jednostranné obrny – hemiparézy. Pokud dojde ke krvácení do obou hemisfér, vyskytuje se oboustranné postižení těla.

Příčinou ischemické cévní příhody jsou embolie nebo trombózy. Ischemické cévní příhody jsou mnohem častější než hemoragické. Mozkové ischemie mohou způsobit ochrnutí jedné poloviny těla, často s poruchou řeči nazývané odborně afázie⁵.

---

⁵Kotagal, S.(1996). *Základy dětské neurologie*. Praha: Triton.

Dílčí závěr

V této kapitole byly uvedeny druhy pohybového postižení, které mohou vznikat jednak jako vrozená postižení, ale i jako postižení získaná.

Poruchy pohybového aparátu pro většinu lidí znamenají hluboký zásah do života a odrážejí se výrazně v jeho duševním stavu. Většina těchto vad je nápadná, jelikož pohyb patří k základním výrazovým prostředkům, a proto působí negativně na celou osobnost, traumatizují handicapovaného a vedou často ke komplexům méněcennosti.

V praktické části budu hovořit s lidmi, kteří žijí s těmito postiženími, a tak součástí mého výzkumu bude rozdělení je do skupin podle postižení.

2. Reálná situace zaměstnávání tělesně postižených v ČR

Společnost může poskytovat pomoc založenou na humanistických základech podle svých ekonomických a právních možností. Stát je tak silný a vyspělý právě podle toho, jak se dokáže postarat o občany, kteří by se bez vnější pomoci nedokázali integrovat mezi ostatní občany, anebo jeho podporou jim umožní prožít kvalitnější život .

V České republice jsou opatření zajišťující rovné příležitosti v zaměstnávání, zákaz diskriminace a další možnosti realizace postižených na trhu práce uveřejněny v Zákoně o zaměstnanosti 435/2004 Sb., v Zákoníku práce 262/2006Sb.,nebo v Antidiskriminačním zákoně z roku 2006.

Zaměstnavatelé by měli používat nástrojů státní politiky týkající se zaměstnávání handicapovaných i přes to, že mají obavy z jejich nižší výkonnosti, častější nepřítomnosti v zaměstnání z důvodů návštěv lékaře a nutnosti přizpůsobení pracovišť potřebám tělesně postiženého.

2.1.Státní politika zaměstnanosti

Aktivní politika zaměstnanosti je souhrn opatření směřujících k zajištění maximální možné úrovně zaměstnanosti. Zabezpečuje ji ministerstvo práce a sociálních věcí a podle situace na trhu práce spolupracují při její realizaci s dalšími subjekty.

Úprava příspěvků firmám, které zaměstnávají zdravotně postižené, se změnila v lednu 2008 tak, aby se omezilo zneužití tohoto příspěvku zaměstnavatelem a zároveň zvýšilo přístup lidí se zdravotním postižením na trh práce. Příspěvek při zaměstnávání zdravotně postiženého je nově vázán na jeho plat a zdravotní a sociální pojištění.

Na trhu práce je v současné době zaměstnáno 31 tisíc lidí se zdravotním handicapem, to je téměř o třicet procent více než před rokem.⁶

---

⁶ i dnes 12.9.2008

Zaměstnávání osob se zdravotním postižením

Integrací do společnosti se rozumí také získat přiměřené a vhodné zaměstnání. Tato problematika je uvedena v zákoně o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb, § 67 nazvaný „Zaměstnávání osob se zdravotním postižením“⁷.

Fyzickým osobám se zdravotním postižením (dále jen "osoby se zdravotním postižením") se poskytuje zvýšená ochrana na trhu práce. Osobami se zdravotním postižením jsou fyzické osoby, které jsou orgánem sociálního zabezpečení uznány plně invalidními (dále jen "osoby s těžším zdravotním postižením") nebo orgánem sociálního zabezpečení uznány částečně invalidními nebo rozhodnutím úřadu práce uznány zdravotně znevýhodněnými (dále jen "osoby zdravotně znevýhodněné"). Každá z úrovní představuje pro postiženého možnost využívat pomoci od státu ve formě důchodu či dalších příspěvků.

Diskriminace přímá nepřímá v zaměstnávání tělesně postižených

Účastníci právních vztahů jsou povinni zajišťovat rovné zacházení se všemi fyzickými osobami uplatňujícími právo na zaměstnání. Jak uvádí Zákon o zaměstnanosti z roku 2004 při uplatňování práva na zaměstnání je zakázána přímá i nepřímá diskriminace.

Prámem na práci se rozumí právo fyzické osoby, která chce a může pracovat a o práci se uchází, na zaměstnání v pracovněprávním vztahu, na zprostředkování zaměstnání a na poskytnutí dalších služeb za podmínek stanovených tímto zákonem (§ 10-přímá citace).⁸

Přímou diskriminací se rozumí jednání, kdy zdánlivě neutrální rozhodnutí, rozlišování nebo postup znevýhodňuje fyzickou osobu vůči jiné na základě rozlišení podle vymezených diskriminačních důvodů. Nepřímou diskriminací z důvodu zdravotního stavu je i odmítnutí nebo opomenutí přijmout opatření, která jsou v konkrétním případě nezbytná, aby fyzická osoba se zdravotním postižením měla přístup k zaměstnání.

Podle §3 odst.2 Antidiskriminačního zákona z roku 2006 se nepřímou diskriminací z důvodu zdravotního postižení rozumí také odmítnutí nebo opomenutí přijmout přiměřená opatření, aby měla osoba se zdravotním postižením přístup k určitému zaměstnání, k výkonu pracovní činnosti nebo funkčnímu nebo jinému postupu v zaměstnání, aby mohla využít pracovního poradenství, nebo se zúčastnit jiného odborného vzdělávání, nebo aby mohla

---

⁷ Zákon o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb.

⁸ Zákon o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb.

využít služeb určených veřejnosti, ledaže by takové opatření představovalo nepřiměřené zatížení.

Při rozhodování o tom, zda konkrétní opatření představuje nepřiměřené zatížení, je třeba vzít v úvahu míru užítku, kterou má osoba se zdravotním postižením z realizace opatření, finanční únosnost opatření pro fyzickou nebo právnickou osobu, která je má realizovat, dostupnost finanční a jiné pomoci k realizaci opatření a způsobilost náhradních opatření uspokojit potřeby osoby se zdravotním postižením.

Za nepřiměřené zatížení se nepovažuje opatření, které je fyzická nebo právnická osoba povinna uskutečnit podle zvláštního právního předpisu nebo na jehož náklady je možno přispět z veřejných rozpočtů. (přímá citace)⁹

Listina základních práv a svobod Evropské unie 2007/C 303/01 v článku 26 uvádí: Unie uznává a respektuje právo osob se zdravotním postižením na opatření, jejichž cílem je zajistit jejich nezávislost, sociální a profesní začlenění a jejich účast na životě společnosti. (přímá citace).¹⁰

Charta práv tělesně postižených vychází z Prohlášení lidských a občanských práv, Všeobecného prohlášení o lidských právech, Evropské konvence lidských práv a Všeobecného zákona o tělesně postižených, vydaného v Paříži v roce 1975. V souladu s těmito dokumenty má každá tělesně postižená osoba stejná práva a povinnosti jako kdokoli jiný. Je tedy potřebné podporovat každou ekonomickou a sociální politiku, která k právům a povinnostem postižených osob přihlíží. Tělesné postižení vede k omezení pohybové aktivity a taková osoba se stává ve zvýšené míře závislou na okolním prostředí, na svých blízkých i na celé společnosti. Je proto povinností společnosti napomáhat při integraci těchto našich spoluobčanů do normálního života. Postižení mají plné právo na samostatný a nezávislý způsob života, jaký si sami zvolí. Mají právo začlenit se do společenského života, mají právo na splnění všech svých přání a tužeb.

---

⁹ Antidiskriminační zákon z roku 2006,

¹⁰ Listina základních práv a svobod Evropské unie 2007/C 303/01

V článku 7 (účast na společenském životě) se hovoří o tom, že tělesně postiženým osobám musí být umožněna komunikace, pohyb a přístup ke společnosti, vzdělání, úřadům, ekonomickým a profesním aktivitám i k aktivitám ve volném čase a ve sportu.

Podle článku 8 má každá tělesně postižená osoba právo na dostatečný příjem pro zajištění svého pohodlí a spokojeného života.¹¹

Dílčí závěr

Závěrem lze říci, že Česká republika má celou řadu legislativních prostředků – Zákon o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb., Antidiskriminační zákon z roku 2006, Listinu základních práv a svobod Evropské unie 2007/C 303/01a Chartu práv tělesně postižených které by měly být nápomocny asociacím, sdružením a svazům sjednotit svá úsilí pro zlepšení podmínek pro tělesně postižené, aby se lépe domohli zajištění svých základních lidských práv.

---

¹¹ *Charta práv a povinností tělesně postižených, Assotiation des Paralyses de France, 1975*

2.2.Práva a povinnosti zaměstnavatelů a spolupráce s úřady

Zaměstnavatelé jsou povinni zaměstnávat osoby se zdravotním postižením, vytvářet pracovní místa pro ně nebo odebírat výrobky z firem, které zaměstnávají postižené zaměstnance a pokud nezaměstnávají tyto pracovníky ani neodebírají výrobky, tak jsou povinni přispívat formou náhradního plnění do státního rozpočtu.

Pracovní rehabilitace

Úřady, které mají jednak kontrolovat rovné zacházení při získávání zaměstnání, ale i zaměstnání nabízet jsou Úřady práce. Tyto instituce vedou evidenci osob se zdravotním postižením, kterým poskytuje služby podle zákona. Evidence obsahuje identifikační údaje o osobě se zdravotním postižením, údaje o omezeních v možnostech jejího pracovního uplatnění ze zdravotních důvodů, údaje o právním důvodu, na základě kterého byla uznána osobou se zdravotním postižením a údaje o poskytování pracovní rehabilitace.

Služba nazývaná pracovní rehabilitace je určena osobám se zdravotním postižením a zahrnuje zejména poradenskou činnost zaměřenou na volbu povolání nebo jiné výdělečné činnosti, teoretickou a praktickou přípravu pro zaměstnání, výdělečnou činnost, zprostředkování, udržení a změnu zaměstnání, povolání či vytváření vhodných podmínek pro výkon zaměstnání nebo jiné výdělečné činnosti, které zabezpečuje úřad práce místně příslušný podle bydliště osoby se zdravotním postižením. Pro postiženou osobu sestaví úřad práce individuální plán pracovní rehabilitace.

Informace získané pro tuto službu jsou určeny výhradně pro začlenění a setrvání těchto osob na trhu práce a pro statistické účely.

Po ukončení poskytování služeb podle tohoto zákona nebo poté, co fyzická osoba přestane být osobou se zdravotním postižením, údaje týkající se této fyzické osoby je úřad práce povinen učinit nepřístupnými do doby, dokud nenastanou nové důvody pro jejich další zpracování.

Chráněné pracovní místo a chráněná pracovní dílna

K několika možnostem, jak přispět k vytváření pracovních míst pro handicapované, patří chráněné pracovní místa nebo dokonce chráněné pracovní dílny.

Chráněné pracovní místo je pracovní místo vytvořené zaměstnavatelem pro osobu se zdravotním postižením na základě písemné dohody s úřadem práce. Musí být provozováno po dobu nejméně dvou let ode dne sjednaného v dohodě.

Chráněná pracovní dílna je pracoviště zaměstnavatele vymezené na základě dohody s úřadem práce a přizpůsobené pro zaměstnávání osob se zdravotním postižením, kde je v průměrném ročním přepočteném počtu zaměstnanců zaměstnáno nejméně 60% těchto zaměstnanců. Podobně jako chráněné pracovní místo i chráněná pracovní dílna musí být provozována po dobu nejméně dvou let.

Podporované zaměstnávání

Podporované zaměstnávání¹² je službou podporující lidi ze znevýhodněných skupin při hledání a udržení si zaměstnání na otevřeném trhu práce za rovných podmínek - člověk s postižením pracuje na běžném pracovišti, je v kontaktu se spolupracovníky bez postižení, jeho práce je placená. Při hledání pracovního místa se vychází z možností člověka, ne z jeho omezení. Podpora se poskytuje podle individuálních potřeb a schopností konkrétního člověka s respektem k prioritám jednotlivých uživatelů v délce 24 měsíců. Podporované zaměstnávání je specifický pracovní program, který se od jiných programů (chráněné dílny, rekvalifikační kurz atd.) výrazně liší.

Rozpoznávací znaky podporovaného zaměstnávání jsou okamžité umístění a pracovní místo, trénink pracovníka přímo na pracovišti, konkurenceschopná práce, zaměstnání v běžném pracovním prostředí, průběžná a „na míru šitá“ podpora, aktivní přístup uživatele služeb podporované zaměstnávání.

Podporované zaměstnávání je zaměřeno na ty uchazeče o práci, kteří potřebují úpravu práce a trénink prováděný přímo na pracovišti po uzavření pracovní-právního vztahu.

---

¹² www.abilympics.cz 25.2.2007

Zejména jde o lidi s mentálním, fyzickým, smyslovým a kombinovaným postižením, postižením vnitřních orgánů, kognitivními problémy, psychickým onemocněním a se sociálním znevýhodněním.

Pracoviště zajišťující podporované zaměstnávání umožňuje lidem v nepříznivé sociální nebo zdravotní situaci využívat místní instituce, běžné veřejné i speciální služby a přirozené vztahové sítě tak, aby mohli žít běžným způsobem. Zachovává a rozvíjí důstojný život a lidská práva uživatelů těchto služeb.

Služby jsou bezpečné a odborné a poskytují se na základě uzavřené dohody o poskytování služby. Zájemce o službu je před uzavřením dohody seznámen se všemi podmínkami poskytování služby.

Spolu s uživatelem stanoví všechny důležité aspekty poskytování služby včetně osobního cíle, který má služba naplňovat.

Pracovník organizace (pracovní konzultant) zjišťuje, co zájemce od služby očekává, a společně se pak dohodnou, jak si obě strany představují výsledný stav vzájemné spolupráce a jaké způsoby - plán a podmínky poskytování služby chtějí použít k jeho dosažení. Uživatelé jsou seznámeni se způsobem, jak si mohou stěžovat na kvalitu nebo způsob poskytování sociálních služeb. Při uplatnění stížnosti nejsou žádným způsobem ohroženi. Zpracování osobních údajů uživatelů odpovídá platným obecně závazným normám a zajišťuje bezpečné a odborné poskytování služeb.

Cílem podporovaného zaměstnávání je, aby zájemce o práci, který má ztížený přístup na otevřený trh práce, získal a udržel si skutečnou práci odpovídající jeho schopnostem a požadavkům. Současně je cílem zvýšit míru samostatnosti uchazečů/zaměstnanců. K dosažení tohoto cíle směřuje klient s pomocí pracovního konzultanta a pracovního asistenta.

Příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením

Podle § 78 zákona o zaměstnanosti¹³ se zaměstnavateli zaměstnávajícímu více než padesát procent osob se zdravotním postižením z celkového počtu svých zaměstnanců poskytuje na jeho žádost prostřednictvím rozhodnutí příslušného úřadu práce příspěvek na podporu zaměstnávání těchto osob.

---

¹³ § 78 zákona o zaměstnanosti 435/2004 Sb.

Tento příspěvek náleží zaměstnavateli měsíčně ve výši skutečně vynaložených mzdových nákladů na zaměstnance, který je osobou se zdravotním postižením, včetně pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění, které zaměstnavatel za sebe odvedl z vyměřovacího základu tohoto zaměstnance a to nejvýše 9 000 Kč za každou zaměstnanou osobu s těžším zdravotním postižením a 6 500 Kč za každou jinou zaměstnanou osobu se zdravotním postižením.

Dílčí závěr

Úřady práce se podílí na pomoci při zaměstnávání zdravotně znevýhodněných formou umožnění pracovní rehabilitace, poskytováním příspěvků na vytváření chráněných pracovních míst nebo celých chráněných dílen a na zaměstnávání handicapovaných zaměstnavatelům.

Povinností zaměstnavatelů je zaměstnávat zdravotně znevýhodněné a vytvářet pracovní místa pro postižené, odebírat výrobky z firem, které zaměstnávají postižené zaměstnance a pokud nezaměstnávají tyto pracovníky ani neodebírají výrobky, tak jsou povinni přispívat formou náhradního plnění do státního rozpočtu.

3.Vlastní výzkum

V knize „Integrace handicapovaných na trhu práce v mezinárodní dimenzi“ popisují autorky na modelu podporovaného zaměstnávání podle J.Šišky význam práce pro člověka s postižením: zaměstnání handicapovanému poskytuje ekonomickou samostatnost a vyšší životní úroveň, pozitivně ovlivňuje sebeurčení člověka, neboť pokud je zaměstnán, není nucen žít podle diktátu někoho jiného. Pracovní místo ve společnosti představuje prostředek pro vytváření a rozvíjení interakčních schopností a je jedním ze způsobů, kterým většina lidí pokračuje v sociálním učení a rozvíjení svých možností společenského uplatnění.

A naopak status „být zaměstnán“ znamená u člověka s postižením pozitivně ovlivňovat postoje společnosti k těmto lidem.¹⁴

V praktické části mé práce bych se chtěla dozvědět, jaký názor mají mí respondenti na výše uvedené. Z odpovědí získat názor na spokojenost s jejich pracovním uplatněním a jaké postoje k nim zaujala společnost, potažmo zaměstnavatel při hledání vhodného zaměstnání.

3.1.Metody výzkumu

Jako metodu výzkumu použiji volného rozhovoru podle předem připravených otázek. Tato metoda je nejčastěji používanou metodou pro získávání informací, bude doplňovat subjektivní anamnézu každého respondenta a zrcadlit jeho názory na zkoumanou problematiku.

---

¹⁴ M:Bartoňová,J:Pipeková,M.Vítová *Integrace handicapovaných na trhu práce v mezinárodní dimenzi*, str.126

Příprava rozhovoru

Rozhovor jsem rozložila do části s osobní anamnézou každého dotazovaného a do části, ve které budu zjišťovat názory na problematiku zaměstnávání formou.

Pro záznam jsem si připravila jedenáct archů pro každého respondenta, do kterých budu zaznamenávat jednak osobní anamnézu každého z nich a do druhé části zaznamenám jeho výpověď o průběhu studia, zaměstnání a potíží, které je doprovází v jejich životě.

Připravený arch pro záznam rozhovoru:

Část I: Osobní anamnéza: jméno pohlaví věk diagnóza potíže a speciální potřeby v běžném životě v souvislosti s diagnózou rodinný stav pobírání invalidního důchodu rodinné zázemí podpora rodiny dosažené vzdělání současné zaměstnání
Část II: výklad - zjišťování názoru na: diskriminaci v souvislosti se vzděláváním diskriminaci v souvislosti s uplatňováním v zaměstnání podmínky v současném zaměstnání vstřícnost zaměstnavatele přístup společnosti

Zahájení rozhovoru

Každého z oslovených požádám o rozhovor. Dialog s postiženým může být ovlivněn jeho nedůvěřivostí, proto každému z dotazovaných předem vysvětlím co je důvodem a cílem mého rozhovoru a jak bude probíhat. Výpověď nechám plynout volně a délku rozhovoru přizpůsobím podle toho, zda se mi budou chtít svěřovat. Budu se snažit získat si jejich důvěru, aby výpovědi byly bezprostřední a objektivní.

Pro vyhodnocení použiji dvě tabulky a slovní popis získaných dat.

Za zprostředkování rozhovoru poděkuji a seznámím dotazované s mým komentářem uvedeným ve vyhodnocení.

4. Případové studie

Případová studie č.1 pan Roman

Osobní anamnéza	
jméno	Roman
pohlaví	muž
	44 let
diagnóza	stav po DMO, paréza DK
potíže, speciální potřeby v běžném životě	obuv se speciálními vložkami
rodinný stav	ženatý
rodinné zázemí	dobré
podpora rodiny	dobrá
pobírání invalidního důchodu	nepobírá
dosažené vzdělání	vysokoškolské
současné zaměstnání	podnikatel

„Jsem ženatý vysokoškolák s postižením dolních končetin.. Průběh přípravy na budoucí zaměstnání probíhal bez problémů. Po absolvování střední školy jsem vystudoval vysokou školu. Využíval jsem stejných podmínek pro studium jako mí zdraví spolužáci, nepociťoval jsem potřebu úlev ani diskriminaci. V běžném životě nemám větších potíží se svým postižením, k osobní potřebě i svému povolání používám vozidlo, které mi umožňuje snadnější pohyb ve městě. Nyní jsem našel uplatnění v soukromém podnikání, pracovní dobu si upravuji podle svých možností a momentálního zdravotního stavu, finanční podmínky jsou uspokojivé, nemohu využít všechny pracovní nabídky. Neshledávám žádných překážek úřadů a institucí. Společenské uplatnění je na docela dobré úrovni.“

Případová studie č.2 paní Simona

Osobní anamnéza	
jméno	Simona
pohlaví	žena
věk	23 let
diagnóza	DMO-kvadruparéza
potíže, speciální potřeby v běžném životě	pohyb pomocí vozíku
rodinný stav	svobodná
rodinné zázemí	velmi dobré
podpora rodiny	doprava do zaměstnání
pobírání invalidního důchodu	plný invalidní důchod
dosažené vzdělání	vyučena v oboru
současné zaměstnání	trenérka mládeže

„Jsem svobodná, vyučená v oboru krejčová, po dětské mozkové obrně, mám kvadruparetickou formu postižení-postižení všech čtyř končetin. Základní i střední školu jsem absolvovala při ÚSP Kociánka. Nejprve jsem studovala 3-letý obor brašnář, ale dle zaujatosti vyučující jsem nesplňovala osnovy z důvodu pomalosti. Studium jsem dokončila v oboru krejčová. Podle mě byl obor náročnější než obor brašnář, ale přístup mistrové-krejčové byl lepší. Bydlím s rodiči, jejichž podpora je velká. Dopravují mě do zaměstnání, jelikož přemístování MHD není pro mě nejvhodnější způsob přepravy. I v osobním životě mi dost pomáhají a při pobírání plného invalidního důchodu si mohu dovolit i kulturní vyžití.

S institucemi nemám dobré zkušenosti, neboť když jsem byla v evidenci Úřadu práce jako uchazečka o zaměstnání, vždy přislíbili pracovní místo najít, ale „skutek utek“

Nyní pracuji jako trenérka SK při ÚSP Kociánka v Brně na zkrácený úvazek (4 hodiny denně), Projevy diskriminace mi nikdo nedával najevo, současný zaměstnavatel mi vychází vstříc, ale obecně si myslím, že pokud si zaměstnavatel vybírá zaměstnance, tak raději méně postiženého či zdravého.“

Případová studie č. 3 pan Radomír

Osobní anamnéza	
jméno	Radomír
pohlaví	muž
věk	47 let
diagnóza	stav po DMO levá horní paréza
potíže, speciální potřeby v běžném životě	Jemná motorika LHK
rodinný stav	vdovec
rodinné zázemí	dobré
podpora rodiny	dobrá
pobírání invalidního důchodu	nepobírá
dosažené vzdělání	vysokoškolské
současné zaměstnání	finanční úředník

„Jsem vysokoškolák s postižením levé horní končetiny po dětské mozkové obrně. Vystudoval jsem střední zemědělskou školu v Olomouci a VŠZ v Brně. V souvislosti se vzděláváním jsem nepociťoval zvláštní diskriminaci, potíže v souvislosti se vzděláváním jsem také neměl. Nyní pracuji na Finančním ředitelství v Ústí nad Labem. K cestě do a ze zaměstnání a v zaměstnávání používám osobní automobil nebo vlak. Finanční podmínky jsou uspokojivé, vstřícnost zaměstnavatele je ve srovnání se zdravými spolupracovníky stejná, nevyžadují zvláštní podmínky.

Domnívám se, že podpora společnosti se soustřeďuje spíše na občany se závažnějším postižením, kteří musejí pomoc vyhledávat, takže nespádám do okruhu potřebných.“

Případová studie č.4 pan Jakub

Osobní anamnéza	
jméno	Jakub
pohlaví	muž
věk	31 let
diagnóza	stav po DMO s vadou řeči
potíže, speciální potřeby v běžném životě	celkový třes, horší artikulace
rodinný stav	svobodný
rodinné zázemí	dobré
podpora rodiny	dobrá
pobírání invalidního důchodu	Pobírá PID
dosažené vzdělání	úplné střední
současné zaměstnání	v rodinné firmě

„Jsem svobodný středoškolák po mozkové příhodě, studoval jsem 5 let na Obchodní akademii při ÚSP Kociánka. V tomto prostředí jsem se nesešel diskriminačními problémy, škola mi vycházela vstříc. V současné době pracuji jako účetní v rodinné firmě, kde nalézám pochopení a podmínky k uplatnění, můj výdělek je kompenzován za stravu a bydlení, rodina mě toleruje. V zaměstnání jsem spokojený. Domnívám se, že podpora společnosti je dostačující.“

Případová studie č. 5 pan Jiří

Osobní anamnéza	
jméno	Jiří
pohlaví	muž
věk	23 let
diagnóza	DMO
potíže, speciální potřeby v běžném životě	nemá
rodinný stav	svobodný
rodinné zázemí	dobré
podpora rodiny	dobrá
pobírání invalidního důchodu	pobírá ČID
dosažené vzdělání	základní
současné zaměstnání	nezaměstnaný

„Jsem svobodný s lehčím postižením dolních končetin, ze zdravotních důvodů jsem nedokončil studium v oboru elektrikář, žádnou diskriminaci jsem při studiu nepociťoval. Poté jsem byl zaměstnán jako brigádník u několika firem, ale pracoval jsem jako každý druhý, úlevy jsem nepotřeboval. Nyní jsem v evidenci Úřadu práce v Brně. Spolupráce je velice dobrá, bylo mi umožněno zúčastnit se bezplatně rekvalifikačního počítačového kurzu, který nyní probíhá. Předpokládám, že po absolvování si zajistím lepší pracovní uplatnění a i finanční zabezpečení“.

Případová studie č. 6 pan Aleš

Osobní anamnéza	
jméno	Aleš
pohlaví	muž
věk	42 let
diagnóza	DMO-postižení dolních končetin
potíže, speciální potřeby v běžném životě	zatím nemá
rodinný stav	svobodný
rodinné zázemí	nepobírá
podpora rodiny	dobré
pobírání invalidního důchodu	normální
dosažené vzdělání	středoškolské
současné zaměstnání	úředník

„Jsem středoškolák s postižením dolních končetin po dětské mozkové obrně. V dospívání se mi nesplnil sen jít studovat lesnickou školu, dle dorostové lékařky neodpovídal můj zdravotní stav požadavkům studia, ačkoliv by mi obor vzhledem k mé nynější profesi vyhovoval. Podmínky pro vzdělávání shledávám jako dobré, diskriminaci jsem nepocíťoval ani tehdy ani nyní, když jsem zaměstnaný ve veřejné správě na odboru životního prostředí. Vstřícnost zaměstnavatele považuji za standardní a já sám jsem v zaměstnání spokojen.“

Osobní anamnéza	
jméno	Jana
pohlaví	žena
věk	27 let
diagnóza	DMO-spastická kvadruparéza
potíže, speciální potřeby v běžném životě	chůze s pomocí dvou francouzských holí
rodinný stav	vdaná
rodinné zázemí	normální
podpora rodiny	dobrá
pobírání invalidního důchodu	plný invalidní důchod
dosažené vzdělání	středoškolské
současné zaměstnání	v domácnosti

„Jsem středoškolačka se spastickou kvadruparézou a v chůzi mi dopomáhají dvě francouzské hole. V letech 1997-2002 jsem vystudovala Obchodní školu při ÚSP Kociánka. Na střední škole jsem žádnou diskriminaci nepocítovala. Po absolvování a následném neúspěšném pokusu o studium na MU v Brně, obor speciální pedagogika, jsem měla snahu hledat si zaměstnání v oboru, ale stalo se mi v souvislosti s postižením, že mi dali najevo, že o mne nemají zájem. V roce 2004 jsem měla možnost pracovat v jedné reklamní firmě zabývající se výrobou reklamních log a potiskem autoplachet. Moje práce spočívala v tom, že jsem vymýšlela různá loga a zpracovávala je pomocí počítače. Ve zkušební době jsem musela rozvázat pracovní poměr, neboť kvůli zhoršené jemné motorice rukou jsem nestíhala plnit zadané úkoly. Práce by mě ale bavila.

V letech 2006-2008 jsem byla zaměstnána jako trenérka mládeže v SK Kociánka Brno. Měla jsem na starosti kroužky bocci, závěsný kuželníka spinning. V práci mě především bavila možnost ukázat svým handicapovaným kamarádům a klientům navštěvujícím tyto kroužky, že jejich handicap jim není ve sportu až tak velkou překážkou, i když musím podotknout, že práce byla někdy velmi náročná zvláště s blížícím se koncem roku.

Ve sportovním klubu při ÚSP Kociánka panuje velké pracovní nasazení a obětavost pro druhé – klienty. V zásadě mě tato práce velice uspokojovala. V současné době jsem v pracovní neschopnosti a očekávám rodinu.

Případová studie č. 8 paní Jana K.

Osobní anamnéza	
jméno	Jana
pohlaví	žena
věk	39 let
diagnóza	DMO pravostranná hemiparéza
potíže, speciální potřeby v běžném životě	zhoršená pohyblivost ruky, pomůcky v domácnosti
rodinný stav	vdaná
rodinné zázemí	dobré
podpora rodiny	dobrá
pobírání invalidního důchodu	nepobírá
dosažené vzdělání	vysokoškolské
současné zaměstnání	hlavní metodik sportovní činnosti

„Jsem vysokoškolačka s postižením pravých končetin. Pocházím z menšího města na severu Moravy. Postupně jsem vystudovala učební obor – pánská krejčová, středoškolskou návstavbu obor oděvnictví a dvě vysoké školy obor tělesná a pracovní výchova zdravotně postižených. V souvislosti s mým postižením jsem pocítovala diskriminaci ve vzdělávání již na základní škole, kdy po mě učitelé vyžadovali například rýsování v matematice a mou práci hodnotili o stupeň hůře, aniž by si uvědomovali, že přes svoje postižení nemohu pracovat lépe a také pro mě bylo stresující rýsovat na tabuli. Neměli ke mně individuální přístup natož ponětí o individuálním učebním plánu. Při rozhodování o volbě povolání mi nebyla doporučena ekonomická škola z důvodu neschopnosti naučit se psát na psacím stroji. O tom, že existuje například speciální obchodní akademie v Brně na Kociánce neměla zřejmě pedagogická pracovnice na naší škole žádné tušení. Bylo mi doporučeno studium učebního oboru pánská krejčová. Studium jsem dokončila jen díky vlídnému přístupu paní mistrové. Domnívám se, že doporučený obor základní školou pro mě nebyl vhodný. Po maturitě jsem začala pracovat v občanském sdružení, které se zabývalo sportem a bylo mi doporučeno další studium jak jsem již zmínila. Vysokoškolské studium bylo přizpůsobeno pro studenty s handicapem.

Nyní pracuji jako hlavní metodik sportovní činnosti v SK Kociánka v Brně.

V zaměstnání jsem diskriminaci nepocítovala, neboť jsem ho vždy vyhledávala vzhledem k mým možnostem a dovednostem dokud jsem se nevrátila z rodičovské dovolené. Bylo mi přislíbeno místo manažera klubu, ale po nástupu jsem nastoupila bez vysvětlení vedení jako metodik. Pozici manažera převzal můj zástup za mateřskou dovolenou dle mého mínění s těmito přednostmi: muž s lepšími řídičskými schopnostmi, zdatnější fyzicky i v práci s počítačem, ovšem bez jakéhokoliv vysokoškolského vzdělání, které po mě zaměstnavatel dříve požadoval. Přístup zaměstnavatele není podle mě seriózní dále prohlubuji svoji kvalifikaci a do budoucna přemýšlím o učitelské kariéře.“

Případová studie č.9 paní Iveta

Osobní anamnéza	
jméno	Iveta
pohlaví	žena
věk	29 let
diagnóza	amputace LHK, snížená funkčnost PHK
potíže, speciální potřeby v běžném životě	pomůcky v domácnosti
rodinný stav	svobodná
rodinné zázemí	dobré
podpora rodiny	dobrá
pobírání invalidního důchodu	plný invalidní důchod
dosažené vzdělání	vysokoškolské
současné zaměstnání	osobní asistence

„Jsem vysokoškolačka s postižením obou rukou. Vychodila jsem základní školu pro tělesně postižené na Kociánce v Brně, vystudovala jsem střední školu Integra v Brně a vysokou školu na sociální fakultě v Českých Budějovicích obor tělesná výchova zdravotně postižených. Na střední škole jsem nestíhala rychle psát poznámky, někteří učitelé mi zápisky zpracovali a předali, jiní mi nechtěli vůbec pomoci a tak z těchto předmětů jsem poznámky získávala od nevidomé spolužačky. To mě na vyučujících na gymnáziu pro tělesně postižené zaskočilo. Na vysoké škole jsem si poznámky kopírovala od spolužáků.

Co se týče diskriminace při hledání zaměstnání, snažím se již třetím rokem nalézt práci které by odpovídalo mému vzdělání. Odepisovala jsem asi na 20 výběrových řízení vypsaných Magistrátem v Brně. Nikdy jsem neprošla do druhého kola. Odepisovala jsem také na několik nabídek volných míst v neziskových organizacích. Tam mě také nikdy nevybrali. Mám pocit, že sice v inzerátu se píše, že hledají sociálního pracovníka, ale ve finále potřebují člověka fyzicky zdatného, který může dělat v neziskové organizaci vše.

Někdy mi bylo vytýkáno, že nemám praxi nebo mám příliš vysoké vzdělání, nebo zase naopak, že nemám na pozici sociálního pracovníka potřebné vzdělání.

V současné době pracuji v organizaci APLA, kde pracuji na dohodu o provedení práce. Pracuji jako asistentka klientů-doprovod do školy nebo do kroužku. Práce mě baví, ale zjišťuji, že pro mne není vhodná, jelikož nezvládnou klienta zachytit při přechodu silnice.

Jsem přesvědčena, že díky mému handicapu jsem diskriminována a bojím se, že práci v oboru nikdy neseženu. Nevím, jak dlouho budu schopná to vše vydržet.

Osobní anamnéza	
jméno	Šárka
pohlaví	žena
věk	31 let
diagnóza	DMO, kvadruparéza, diskineze
potíže, speciální potřeby v běžném životě	celodenní péče, pomůcky v domácnosti
rodinný stav	vdaná
rodinné zázemí	dobré
podpora rodiny	výborná
pobírání invalidního důchodu	plný invalidní důchod
dosažené vzdělání	SOŠ ekonomické
současné zaměstnání	domácí zaměstnanec

„Je mi 31 let a mám postižení všech čtyř končetin. Pohybuji se pomocí vozíku, než jsem se vdala starala se o mě maminka a osobní asistentka, nyní o mě celodenně pečuje manžel Pavel. Ještě než jsem dostali byt, bydleli jsme s maminkou a když si manžel hledal práci, tak pokud u přijímacího pohovoru uvedl, že má zájem o zkrácený pracovní úvazek, měl pocit, že na něj nahlíží jak na prašivého.

Základní i střední školu jsem absolvovala v Brně na Kociánce. Nejprve jsem studovala rodinnou školu, ale byla jsem trochu zklamaná, protože jsem očekávala, že to bude opravdová příprava pro život (práci na zahradě opravdu nikdy nevyužiji, zato ve vaření výuka probíhala teoreticky a my jsme si nemohly osahat ani brambor).

Po absolvování „rodinky“ byla moje třídní učitelka rozhodnuta, že mi další studium nedoporučí z důvodu neovládání psaní na psacím stroji. Argumentovala jsem tím, že zvládám psaní na počítači. Přihlášku ke studiu jsem si vynutila za pomoci mého otce. Na tříleté střední odborné škole mi opatřili notebook, který mi po prvním půlroce někdo ukradl ze zamčené třídy, případ byl uveden i v novinách. Poté mi přidělili klasický počítač a ten mi vydržel do konce studia. Byla jsem vyučována učitelem, který posuzoval podle tabulek a na mé postižení nebral zřetel. Jeho bezdůvodné výpady na moji osobu se řešili v ředitelně a během druhého roku odešel a třída získala výbornou učitelku, která nás dovedla k závěrečným zkouškám. Cítím se jako průkopnice, protože nyní na škole studují žáci

s podobným postižením běžně. Navíc si myslím, že moje nová učitelka mě dost naučila, ale ona sama se také dost naučila ode mě.

Rok jsem pracovala ve firmě mého otce, chráněné dílně, jako účetní. Když dílna ukončila svou činnost, šla jsem se zaregistrovat na úřad práce. Pracovnice s podivem, že hledám práci namítla, že beru důchod, tak mám být doma. Argumentovala jsem tím, že mám právo na plnohodnotný život, že mám výuční list a že chci pracovat. Nakonec mě zaevidovala a já čekala dlouhých pět let na telefonát, který mi oznámil: „Našli jsme pro vás práci“. Pracuji jako domácí zaměstnanec. Zabývala jsem se výrobou reklamních krabiček, balení propisek pro Superstar a Vyvolené. Nyní již delší dobu balím za pomoci manžela a mé matky menstruační tampony.

Spolupráce a vstřícnost zaměstnavatele je výborná.“

Případová studie č. 11 pan Martin

Osobní anamnéza	
jméno	Martin
pohlaví	muž
věk	23 let
diagnóza	ochrnutí dolních končetin-vroz. vada
potíže, speciální potřeby v běžném životě	pohyb pomocí berlí, vozík
rodinný stav	svobodný
rodinné zázemí	super
podpora rodiny	super
pobírání invalidního důchodu	nepobírá
dosažené vzdělání	vyučen v oboru
současné zaměstnání	cvičitel TP

„ Je mi 23 let a mám postižené obě dvě nohy. Chodil jsem do speciální školy na Kociánce v Brně, diskriminace nebyla. Vyučil jsem se jako brašnář.

Při hledání zaměstnání mě nevzali s odůvodněním, že nemám praxi v oboru. Myslím si, že problém bylo moje postižení.

Nyní pracuji v Občanském sdružení Sportovní klub Kociánka Brno. Všichni jsme zde handicapovaní , vycházíme si vstříc, podmínky jsou dostačující.

Myslím si, že společnost se snaží více jak dříve, ale pro hodně postižené je to stále problém. Škoda, že je stálo mále chráněných dílen či Občanské sdružení, které by něco vyráběly. Tím by se problém zlepšil. Pracovních příležitostí je stále málo.

Můj příběh

Jak jsem již výše uvedla, sama jsem tělesně postižená. Ve dvou letech jsem po mozkové příhodě ochrnula na levou část těla, mé postižení by se dalo kvalifikovat jako středně těžké. Odmalička jsem se pohybovala mezi zdravými, ať už v předškolních, nebo školních zařízeních. Jednou ročně jsem absolvovala léčbu v lázních s podobně postiženými dětmi, kde jsem se kromě rehabilitace učila sociálním návykům, sebeobsluze a jiným dovednostem, které jsem chtěla zvládnout podobně jako moji zdraví vrstevníci, ale musela jsem nalézt jiný, pro mě zvládatelný způsob provedení.

Vystudovala jsem střední školu – gymnázium a potom se věnovala rodině. Po mateřské dovolené jsem si začala hledat zaměstnání v administrativě, ale narazila jsem na odmítavé postoje zaměstnavatelů, neboť zaměstnat postiženou osobu, by pro ně znamenalo mít potíže při propouštění (dle tehdejší legislativy ohlašovací povinnost na úřadě práce) a z mé strany nadstandardní požadavky na práci. Jinde jsem zase narazila na vedoucí, která mi svým přístupem dávala najevo, že mohu být ráda, že mě zaměstnala. Zjistila jsem, že přesvědčit zaměstnavatele, aby mi dal šanci získat zaměstnání, pro mě přináší velké úsilí.

S hledáním nového zaměstnání jsem měla dobré zkušenosti na úřadě práce a díky vstřícnému chování tamější úřednice jsem získala zaměstnání ve státní správě a zde pracuji již přes deset let. Po další (třetí) rodičovské dovolené jsem začala na sobě ještě více pracovat, abych si upevnila svou pozici v zaměstnání a začala jsem studovat tuto vysokou školu. Sklidila jsem posměch a opovržení nad mým úsilím s poznámkami, že se šplhám na místa vedoucích a podobně. Po dva roky jsem studovala na oddělení jako samojediná, ale letos začalo studovat několik dalších kolegyně a tak jsem přestala být „trnem v oku“. Práce s klienty a práce jako taková vůbec mě velice uspokojuje, a tak bych se po ukončení studia chtěla stát sociální pracovnící a přicházet tak ještě více do styku s lidmi a jejich problémy.

4.1.Vyhodnocení

JMÉNO	POHLAVÍ	VĚK	DIAGNÓZA	SPECIÁLNÍ POTŘEBY	INVALIDNÍ DŮCHOD	RODINNÝ STAV	DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ
ROMAN	MUŽ	44	PARÉZA DK	OBUV	NE	ŽENATÝ	VŠ
SIMONA	ŽENA	23	KVADRU PARÉZA	VOZÍK	ANO	SVOBODNÝ	VYUČENA
RADOMÍR	MUŽ	47	HEMI PARÉZA	ŽÁDNÉ	NE	VDOVEC	VŠ
JAKUB	MUŽ	31	KVADRU PARÉZA	PÉČE	ANO	SVOBODNÝ	SŠ
JIRÍ	MUŽ	23	PARÉZA DK	ŽÁDNÉ	ANO	SVOBODNÝ	VYUČEN
ALEŠ	MUŽ	42	PARÉZA DK	ŽÁDNÉ	NE	SVOBODNÝ	SŠ
JANA H.	ŽENA	27	KVADRU PARÉZA	FR.HOLE	ANO	VDANÁ	SŠ
JANA K.	ŽENA	39	HEMI PARÉZA	V DOMÁCNOSTI	NE	VDANÁ	VŠ
IVETA	ŽENA	29	AMPUTACE HK	V DOMÁCNOSTI	ANO	SVOBODNÝ	VŠ
ŠÁRKA	ŽENA	31	KVADRU PARÉZA	PÉČE	ANO	VDANÁ	SOŠ
MARTIN	MUŽ	23	PARÉZA DK	BERLE, VOZÍK	ANO	SVOBODNÝ	VYUČEN

Tab.č.1 vyhodnocení část 1

V rozhovorech jsem oslovila jedenáct osob s tělesným postižením z toho šest mužů ve věku od 23 do 47 let a pět žen ve věku od 23 do 39 let. Z oslovených osob jsou čtyři postiženy kvadraparetickou formou DMO, dvě osoby hemiparetickou formou DMO, tři osoby paretickou formou DMO dolních končetin a jedna amputací jedné horní končetiny a deformací druhé horní končetiny. Šest z dotazovaných jsou svobodní, čtyři osoby sezdané a jedna s poznávaných osob je vdovcem. Sedm dotazovaných pobírá invalidní důchod, tři nepobírají. Tři dotazované osoby odpověděly na otázku, zda mají speciální potřeby, ať již v zaměstnání nebo v soukromém životě, že nemají žádné, jedna osoba potřebuje speciální obuv, popř. vložky, tři osoby potřebují berle či vozík, dvě osoby celodenní péči druhé osoby a dvě respondentky potřebují zvláštní pomůcky v domácnosti.

Čtyři z dotázaných mají vysokoškolské vzdělání, čtyři středoškolské a tři jsou vyučeni v oboru.

JMÉNO	SOUČASNÉ ZAMĚŠTNÁNÍ	RODINNÉ ZÁZEMÍ, PODPORA RODINY	DISKRIMINACE PŘI VZDĚLÁVÁNÍ	DISKRIMINACE V ZAMĚŠTNÁNÍ	VSTRÍCNOST V ZAMĚŠTNÁNÍ	PŘÍSTUP SPOLEČNOSTI
ROMAN	PODNIKATEL	DOBŘE DOBRÁ	NEBYLA	NEBYLA	VYTVÁŘÍ SI VLASTNÍ	DOBŘÝ
SIMONA	TRENÉR	VELMI DOBRÉ DOBRÁ	NEBYLA	BYLA	ANO	DOBŘÝ
RADOMÍR	ÚŘEDNÍK	DOBŘE NORMÁLNÍ	NEBYLA	NEBYLA	STEJNÁ	DOBŘÝ
JAKUB	ÚČETNÍ	DOBŘE DOBRÁ	NEBYLA	NEBYLA	ANO	DOBŘÝ
JÍŘÍ	NEZAMĚŠTNANÝ	DOBŘE DOBRÁ	NEBYLA	NEBYLA	ANO	DOBŘÝ
ALEŠ	ÚŘEDNÍK	DOBŘE NORMÁLNÍ	BYLA	NEBYLA	STEJNÁ	DOBŘÝ
JANA H.	TRENÉRKA (V PN)	NORMÁLNÍ DOBRÁ	NEBYLA	BYLA	ANO	DOBŘÝ
JANA K.	METODIK	DOBŘE DOBRÁ	BYLA	BYLA	MÉNĚ DOBRÁ	DOBŘÝ
IVETA	ASISTENT	DOBŘE DOBRÁ	BYLA	BYLA	MÉNĚ DOBRÁ	MÉNĚ DOBRÝ
ŠÁRKA	DOMÁCKÝ ZAMĚŠTNANEC	DOBŘE VÝBORNÁ	BYLA	BYLA	ANO	MÉNĚ DOBRÝ
MARTIN	CVIČITEL	SUPER SUPER	NEBYLA	NEBYLA	ANO	MÉNĚ DOBRÝ

Tab.č.2 vyhodnocení část 2

Pouze jeden z dotazovaných je podnikatelem, jeden pracuje jako účetní v rodinné firmě, dva pracují ve státní sféře jako úředníci, pět v neziskové organizaci jako osobní asistent, metodik a trenéři, z nichž jedna byla v pracovní neschopnosti, jeden byl t.č. v evidenci úřadu práce, jedna pracuje jako domácí zaměstnanec. Podle jejich výpovědí osm z jedenácti dotazovaných má dobré rodinné zázemí a sedm dobrou podporu rodiny. Dva z dotazovaných mají normální podporu rodiny, a dva výbornou nebo dokonce super podporu a zázemí.

Na dotaz ohledně diskriminace při vzdělávání odpovědělo sedm z jedenácti, že diskriminaci nepociťovalo. Čtyři byli diskriminováni. V dotazu na diskriminaci v současném zaměstnání odpovědělo pět z jedenácti, že diskriminaci pociťovalo, šest nebylo diskriminováno.

Šest z dotazovaných odpovědělo na dotaz, zda-li jim vychází zaměstnavatel vstřícně „ano“, pět z dotazovaných je se vstřícností méně spokojeno.

Podle výpovědí osm z dotázaných uvedlo, že přístup společnosti k tělesně postiženým je dobrý, tři dotazovaní uvedli, že je méně dobrý.

Dva z odpovídajících uvedli, že zatím nemají uspokojivé zaměstnání, které by odpovídalo jejich kvalifikaci. Ostatní jsou se svým zaměstnáním spokojeni.

Obecně s vyšším vzděláním roste možnost získat přiměřené zaměstnání, aniž by vadilo postižení. Dotazovaní s těžším – kvadruparetickým postižením by uvítali lepší přístup společnosti k postiženým, zvláště by přivítali zvýšení počtu chráněných dílen.

Z uvedených odpovědí se dá říci, že většina dotazovaných nebyla diskriminována ani jako studenti ani jako zaměstnanci, se svým nynějším zaměstnáním je spokojena a společnost má k nim dobrý přístup.

Domnívám se, že k problému slečny Ivety by měli zaměstnavatelé přistupovat individuálně a umožnit jí rozvinout její potenciál.

Na případu paní Šárky mě zaujala její houževnatost a neodbytná vytrvalost na úřadu práce a dosažení pracovního uplatnění dle svých schopností, tak jak si přála.

Jsem ráda, že jsem se mohla blíže seznámit s těmito lidmi, kteří navzdory svým problémům chtějí smysluplně žít ve společnosti.

Závěr

Ve své práci jsem si chtěla ověřit platnost hypotézy „I když se tělesně postiženému podaří překonat vnitřní i vnější překážky svého handicapu a jeho snaha uplatnit se v zaměstnání je v rámci jeho možnosti maximální, je fakt, zda bude zaměstnán nebo ne, z větší části závislé na vnějším prostředí - tj. zaměstnavateli“. Domnívám se, že se mi ji podařilo potvrdit na padesát procent.

U většiny dotazovaných jim k dobrému zaměstnání pomohla jejich vůle a snaha zařadit se do pracovního procesu, u těžce tělesně postižených opravdu záleželo na dobré vůli rodiny, pracovníků úřadů a zaměstnavatelů, aby získali pracovní uplatnění.

Lidé se zdravotním postižením zahrnují více než 500 milionů osob na světě, proto se představitelé zdravotně postižených snaží prosazovat možnost rovných příležitostí všech členů společnosti - „normálních“ i postižených občanů.

Zatímco v České republice byly v minulosti snahy o segregaci zdravotně postižených do speciálních škol či ústavů, v Evropě je zdravotní handicap považován za důvod sociální péče.¹⁵

Hlavním úkolem všech institucí, jež pečují o zdravotně postižené, je vytvořit takovou péči, aby bylo dosaženo co největší spokojenosti občanů, a aby jejich prognóza do dalšího života byla co neoptimálnější.

Dnes již existuje celá řada organizací, institucí a nadací, kterým není umístění postiženého člověka ve společnosti lhostejné a snaží se nejen pomoci přímo, ale i působit na státní orgány, aby přizpůsobovaly politiku zaměstnanosti současným podmínkám.

Domnívám se, že jak legislativa, tak pohled společnosti na problematiku zdravotně postižených u nás se změnil k lepšímu, právě díky tomu, že postižení jsou „vidět“ na veřejnosti. Společnost by se měla stát spoluzodpovědná za životní podmínky handicapovaných, neboť právě umožnit těmto lidem přiměřené pracovní uplatnění jim přináší pocit sounáležitosti a potřebnosti.

---

¹⁵ Vysokajová M. *Hospodářská, sociální, kulturní práva a zdravotní postižení* (Karolinum, Praha 2000)

Resumé

V bakalářské práci jsem se věnovala problému zaměstnávání osob s tělesným postižením, především zda byli diskriminováni v souvislosti se vzděláváním a později v zaměstnání, jaká úskalí je doprovázela při hledání vhodného pracovního místa, zda podle jejich mínění je podpora společnosti dostačující a jsou-li spokojeni s nynějším pracovním zařazením nebo zda by dokázali formulovat nějaká východiska pro zlepšení jejich dosavadního stavu.

Práci jsem rozdělila do čtyř kapitol vždy s několika podkapitolami.

Cílem první kapitoly bylo vymezit a popsat obecné pojmy, které by objasňovaly status zdravotně znevýhodněného, postižení, klasifikaci tělesných postižení, pojem diskriminace na základě zdravotního postižení, právo na zaměstnání zaměstnanosti a ujasnit si tím možné potíže a problémy tělesně postiženého.

Druhá kapitola pojednávala o institucích, které vytvářejí potřebnou legislativu pro zaměstnávání lidí s handicapem, jak na české, tak i na mezinárodní úrovni. Dále sociální sítí, která je vytvořena pro tělesně znevýhodněné, kteří se právě kvůli svému postižení mohou dostat navíc i do pozice osoby sociálně znevýhodněné.

Cílem druhé kapitoly bylo zjistit, zda stát a další instituce dokáží vytvořit potřebnou ochranu pro občany se zdravotním postižením a jaké strategie pro tuto oblast vytváří Evropská unie.

Ve třetí kapitole jsem popsala vymezení a volbu způsobu vlastního výzkumu. Vybrala jsem si metodu rozhovoru. Tuto metodu jsem volila jednak proto, že je nejpoužívanější metodou pro získávání informací a také z důvodu vytvoření si bližšího kontaktu s dotazovanými.

Za cíl této kapitoly považuji popsat teoreticky metodu, přípravu a průběh rozhovoru, a sestavení pomocných otázek, které jsem dotazovaným pokládala.

Ve čtvrté kapitole jsem uvedla rozhovory dotazovaných tělesně postižených lidí, se kterými jsem v kontaktu. Na závěr jsem uvedla i svůj příběh, jelikož sama mám také zdravotní problémy.

Cílem této kapitoly bylo popsat životní příběhy dotazovaných a porovnat odpovědi tak, aby se potvrdila nebo vyvrátila moje hypotéza o pracovním uplatnění tělesně postižených.

Anotace

Ve své bakalářské práci bych se ráda věnovala problému zaměstnávání osob s tělesným postižením, úskalími, které je provází při hledání vhodného pracovního místa, zda podle jejich mínění je podpora společnosti dostačující a jsou-li spokojeni s nynějším pracovním zařazením nebo zda by dokázali formulovat nějaká východiska pro zlepšení jejich dosavadního stavu.

Klíčová slova:

zdravotně znevýhodněný občan, tělesné postižení, uplatnění na trhu práce, diskriminace v zaměstnávání.

Influence Of The Social Environment Upon Choice Of Engagement And Employment Of Persons With Handicap.

Abstrakt

My bachelor thesis describes problem of engagement of handicapped people. I try to qualify their attitudes to the extent of social support, how they are satisfied at the current post in their work. I would like to validate my hypothesis that even if the handicapped surpasses both internal and external manifestation of his handicap, his endeavour to assert himself in his job is, within the scope of his means, remains ultimate. Factually, wheter he will be employable or not, depends a great deal on external conditions-on his employer.

Keywords

handicapped people, claim to labor market, discrimination in engagement

Použitá literatura

1. *Zákoník práce 262/2006 Sb.*
2. *Zákon o zaměstnanosti 435/2004 Sb.*
3. *Listina základních práv Evropské unie 2007/C 303/01*
4. *Charta práv a povinností tělesně postižených, Organizace tělesně postižených (Assotiation des Paralyses de France – APF, 1975). překlad Luboš Chaloupka.*
5. *BARTOŇOVÁ M., PIPEKOVÁ J., VÍTKOVÁ M. „Integrace handicapovaných na trhu práce v mezinárodní dimenzi“, MU PF Brno, 2005, ISBN 8086633314*
6. *KOTAGAL S. „Základy dětské neurologie“, Triton, Praha 1996, ISBN 8085875063*
7. *VYSOKAJOVÁ M. „Hospodářská, sociální, kulturní práva a zdravotní postižení“, Karolinum, Praha 2000, ISBN 8024600579*
8. *KOHOUTEK R. „Sociální psychologie“ (IMS 2004)*
9. *ŘEHOŘ A. „Metodické pokyny pro vypracování bakalářské a diplomové práce“ (IMS 2008)*
10. *MGR. LENKA GAZDOVÁ „Zaměstnávání osob se změněnou pracovní schopností“ (diplomová práce 2006)*
11. *Národní pojištění*
12. www.diskriminace.cz
13. www.vlada.cz
14. www.jobjournal.cz „*Handicap není konečná*“
15. www.europa.eu.int. „*Podporované zaměstnávání*“
16. www.vdi.cz
17. www.abilympics.cz 25.2.2007

Přílohy

Práva tělesně postižených

Preambule

Charta práv tělesně postižených vychází z Prohlášení lidských a občanských práv, Všeobecného prohlášení o lidských právech, Evropské konvence lidských práv a Všeobecného zákona o tělesně postižených, vydaného v Paříži v roce 1975.

V souladu s těmito dokumenty má každá tělesně postižená osoba stejná práva a povinnosti jako kdokoliv jiný.

Je tedy potřebné podporovat každou ekonomickou a sociální politiku, která k právům a povinnostem postižených osob přihlíží.

Tělesné postižení vede k omezení pohybové aktivity a taková osoba se stává ve zvýšené míře závislou na okolním prostředí, na svých blízkých i na celé společnosti. Je proto povinností společnosti napomáhat při integraci těchto našich spoluobčanů do normálního života. Postižení mají plné právo na samostatný a nezávislý způsob života, jaký si sami zvolí. Mají právo začlenit se do společenského života, mají právo na splnění všech svých přání a tužeb. Těm, kteří chtějí žít v domovech s pečovatelskou službou, má být umožněno vybrat si kvalitní domov, kde by byla plně respektována jejich osobnost. Tělesně postižené osoby mohou využívat i soukromé domy či byty a společnost jim musí dát příležitost je přizpůsobit pro pohodlný, nezávislý a bezpečný život.

Odpovědné osoby, které rozhodují o výstavbě domů a bytů, stejně jako výstavbě veřejných komunikací, mají za povinnost vytvářet co nejpříznivější podmínky pro seberealizaci, bezpečnost a sebevědomí postižených osob.

Článek 1

Způsob života

Každá tělesně postižená osoba má právo na nezávislý výběr způsobu života a na místa, kde chce žít.

Článek 2

Rodina a okolí

Jako každá lidská bytost, tak i tělesně postižená osoba chce milovat a být milována. Má plné právo založit vlastní rodinu, rozvíjet jí a zachovávat a působit na rozvoj rodinných a přátelských vztahů.

Článek 3

Právo na kvalitní a kvalifikovanou pomoc

Každá tělesně postižená osoba má právo na kvalitní a kvalifikovanou pomoc. Přátelský vztah mezi osobou, která pomoc poskytuje, a osobou, která ji přijímá, musí být založen na vzájemném respektu důvěře a úctě.

Článek 4

Právo na lékařskou péči

Postižená osoba má právo na výběr lékaře, který má pečovat o její zdraví. Má právo na pravidelnou informaci o osobní zdravotní situaci a podílet se na všech rozhodováních o sobě.

Článek 5

Bydlení a okolí

Postižená osoba má plné právo sama se rozhodnout, žít a bydlet v místě, odpovídajícím jejím požadavkům a potřebám.

Článek 6

Právo na technickou pomoc

Tělesně postižená osoba má právo na úplné financování technického vybavení a pomoci nutné pro nezávislý život.

Článek 7

Účast na společenském životě

Tělesně postiženým osobám musí být umožněna komunikace, pohyb a přístup ke společnosti, vzdělání, úřadům, ekonomickým a profesním aktivitám i k aktivitám ve volném čase a ve sportu.

Článek 8

Každá tělesně postižená osoba má právo na dostatečný příjem pro zajištění svého pohodlí a spokojeného života.

Závěr

Tělesně postižené osoby, asociace, sdružení a svazy by měly sjednotit své úsilí pro zlepšení vzájemného poznávání a pro to, aby se lépe domohly zajištění svých základních lidských práv, jimiž jsou:

- Právo na to, být odlišný
- Právo na důstojný a odpovídající způsob života
- Právo na integraci do společnosti
- Právo na svůj názor a na jeho splnění
- Právo na rovnoprávné občanství a na nezávislý výběr způsobu života i místa, kde chce žít.